D I D A K T I K A

Semestar – IV **Fond časova:** 4 + 4 **ESPB** – 8

Ciljevi proučavanja sadržaja predmeta:

- ✓ Upoznavanje sa teorijskim osnovama i zakonitostima obrazovanja i nastave;
- ✓ Praćenje rezultata najnovijih naučnih istraživanja na području didaktike;
- ✓ Korišćenje rezultata graničnih nauka za bolje razumevanje didaktičkih fenomena;
- ✓ Upoznavanje sa najvažnijim didaktičkim idejama, reformama i pravcima u prošlosti i sadašnjosti;
- ✓ Podsticanje i razvijanje otvorenosti prema inovacijskim nastojanjima u obrazovanju i nastavi;
- ✓ Upoznavanje sa osnovnim didaktičkim teorijama;
- ✓ Razumevanje značaja osnovnih didaktičkih principa i pravila koja se primenjuju u nastavnom procesu;
- ✓ Upoznavanje sa specifičnostima i raznovrsnim mogućnostima primene nastavnih metoda, oblika rada i sredstava u različitim uslovima;
- ✓ Razumevanje značaja i funkcije obrazovne tehnologije;
- ✓ Izgrađivanje didaktičke kultura studenata, budućih učitelja i podsticanje celoživotnog učenja.

Sadržaj kursa (teorijska nastava):

1. **Osnovni teorijski i metodološki problemi Didaktike:**
   Didaktika kao teorija obrazovanja i nastave. Didaktika kao naučna disciplina. Didaktika u sistemu pedagoških nauka. Sistem osnovnih didaktičkih pojmova.
   Istorijski razvoj Didaktike (razvoj didaktičkih shvatanja): Mislioci Stare Grčke i Starog Rima, Humanizam i Renesansa, J. A. Komenski, Ž. Ž. Ruso, J. H. Pestaloci, J. F. Herbart, K. D. Ušinski, Dž. Djui i drugi. Reformni pravci nastali krajem XIX i početkom XX veka.

2. **Ciljevi obrazovanja i nastave:** Taksonomija ciljeva obrazovanja (kognitivno, afektivno, psihomotorno područje). Operacionalizacija ciljeva obrazovanja i nastave.
   Nastava kao didaktički proces: Osnovne karakteristike nastavnog procesa. Komponente nastavnog procesa. Proces saznavanja u nastavi. Različite interpretacije procesa saznanja u nastavi (racionalizam, empirizam, pragmatizam).

3. **Sadržaji obrazovanja:** Shvatanja i teorije o izboru nastavnih sadržaja. Nastavni plan i Nastavni program. Kurikulum, suština kurikuluma, teorije kurikuluma.
   Didaktički principi: Zakoni, principi i pravila nastavnog rada. Sistem didaktičkih principa.

4. **Organizacioni oblici nastave:** Razredno-časovni i predmetni sistem nastave. Reformni pravci nastali krajem XIX i početkom XX veka. Spoljašnja organizacija školskog i nastavnog rada (školski prostor, razred, odeljenje). Unutrašnja organizacija školskog rada i njena struktura (nastavni čas). Ostali oblici školskog i nastavnog rada: dopunska, dodatna, izborna, fakultativna, celodnevna škola, produženi boravak i druge. Organizacija nastave i specifičnosti rada u nepodeljenoj školi.

5. **Etape nastavnog procesa:** Struktura nastavnog procesa. Pripremanje učenika za rad. Obrada novih sadržaja (izvori znanja, dimenzije znanja). Vežbanje u nastavi. Ponavljanje. Proveravanje.

6. **Didaktičke teorije:** Materijalne i formalne teorije obrazovanja. Didaktika zasnovana na teoriji obrazovanja. Didaktika poučavanja i učenja. Didaktika zasnovana na teoriji informacija. Sistemsko – teorijska didaktika.

7. **Klasifikacija i vrste nastave:** Tradicionalni nastavni sistemi. Savremeni nastavni sistemi. Heuristička nastava (pojmovno određenje, geneza ideje, didaktička strategija). Programirana nastava (pojmovno određenje, geneza ideje, didaktičko oblikovanje programiranog materijala, vrste programiranog materijala).

8. **Savremeni nastavni sistemi:** Problemska nastava (pojmovno određenje, geneza ideje, problem i problemska situacija, faze u rešavanju problema). Egzemplarna nastava (pojmovno određenje, koreni nastanka, reprezentativni i analogni sadržaji, koraci u realizaciji egzemplarne nastave).

9. **Savremeni oblici organizacije nastave i učenja:** Individualizovana nastava (individualne razlike među učenicima, geneza ideje, pojmovno određenje, oblici individualizacije) i diferencirana nastava (pojmovno određenje, modeli). Timska nastava (pojmovno određenje, geneza ideje, timovi nastavnika, organizacija rada u timskoj nastavi).

10. **Nastavne metode:** Pojam i klasifikacija. Metoda usmenog izlaganja. Metoda nastavnog razgovora. Metoda rada na tekstu. Metoda pisanih radova. Metoda demonstracije. Metoda ilustracije. Metoda laboratorijskih i praktičnih radova. Kriterijumi za izbor nastavnih metoda.

11. **Oblici nastavnog rada** (socijalni oblici aktivnosti učenika): frontalni, individualni, grupni i tandem oblik rada. Pedagoška radionica.

12. **Didaktički mediji:** Pojam i klasifikacija. Vizuelni mediji. Auditivni mediji. Audio-vizuelni mediji. Kompjuter u nastavi i učenju. Učenje na daljinu primenom elektrnskih medija. Udžbenik u savremenoj nastavi. Teorije o školskom udžbeniku. Didaktičko oblikovanje udžbenika, vrste udžbenika i metodika korišćenja udžbenika.

    Domaći rad učenika: Specifičnosti, sadržina, obim i oblici domaćeg rada. Suština, značaj i vrste domaćih zadataka. Metodika zadavanja i proveravanja domaćih aktivnosti učenika.

13. **Planiranje i pripremanje obrazovno-vaspitnog rada:** Potreba, oblici i vrste planiranja. Tematsko planiranje. Pripremanje nastavnika za čas i obradu nove nastavne jedinice. Uloga učenika u planiranju i pripremanju nastave.

14. **Vrednovanje nastavnog rada:** Praćenje, merenje i procenjivanje nastavnog rada. Ocene, ocenjivanje i njihove slabosti. Vrste i metode procenjivanja. Opisno ocenjivanje. Objektivne tehnike, instrumenti i postupci u ocenjivanju. Portfolio u sistemu vrednovanja. Zahtevi za primenu kompleksnijeg praćenja i vrednovanja rada i učenja učenika.

15. **Didaktički uslovi uspešnog učenja:** Uslovi za postizanje školskog uspeha. Neuspeh kao didaktički pojam (vrste i uzroci neuspeha). Predupređivanje neuspeha. Organizacija i metodika rada sa učenicima koji pokazuju neuspeh u nastavi. Identifikacija obdarenih učenika. Organizacija i metodika rada sa obdarenim učenicima.
    Značaj, uloga i ličnost učitelja: Učitelj kao stručnjak, vaspitač, organizator, istraživač i inovator u nastavi. Timovi učitelja.

Literatura:

1. Bakovljev, M. (1992). Didaktika. Beograd: Naučna knjiga.
2. Vilotijević, M. (1999). Didaktika 1, 2 , 3. Beograd: Naučna knjiga, Učiteljski fakultet.
3. Đukić, M. (2003). Didaktičke inovacije kao izazov i izbor. Novi Sad, Savez pedagoških društava Vojvodine.
4. Trnavac, N., Đorđević, J. (2002). Pedagogija, 2. deo – Didaktika. Beograd: Naučna knjiga nova Infohome.
5. Španović, S. (2000). Vežbanje kao individualizovana aktivnost u sistemu problemske nastave. Sombor: Učiteljski fakultet.

Vrednovanje rada studenata

Predispitne obaveze:

Aktivnosti u toku predavanja i prisustvo – **10** poena
Praktična nastava/vežbe – **15** poena
Kolokvijum – **10** poena
Seminarski rad – **10** poena

Usmeni ispit – **55** poena

Ukupno**: 100** poena

Struktura ocene:

Poeni	**Ocena**
51 – 60	6 (šest)
61 – 70	7 (sedam)
71 – 80	8 (osam)
81 – 90	9 (devet)
91 – 100	10 (deset)

Napomena: Da bi se položio ispit, potrebno je kroz predispitne obaveze steći najmanje 30 poena, a na usmenom ispitu najmanje 21 poen (ukupno 51 poen).

D i d a k t i k a
Ispitna pitanja

1. Didaktika kao naučna disciplina – shvatanja i definicije
2. Didaktika i druge nauke
3. Razvoj didaktičke misli (Komenski, Pestaloci, Ušinski, Djui)
4. Eksperimentalna didaktika
5. Didaktičari Radne škole
6. Sistem osnovnih didaktičkih pojmova
7. Proces saznavanja u nastavi
8. Ciljevi i zadaci nastave
9. Taksonomija nastavnih ciljeva (Blum)
10. Faktori nastave – učenik, nastavnik i nastavni sadržaji
11. Nastavni plan, nastavni program i kurikulum
12. Teorije i shvatanja o izboru nastavnih sadržaja
13. Predmetno – razredno – časovni sistem
14. Nastavni čas – pojam i tipologija
15. Artikulacija nastave (časa)
16. Etape nastavnog procesa
17. Pripremanje učenika za rad
18. Obrada novih sadržaja (izvori znanja, dimenzije znanja)
19. Aktivnosti u nastavi
20. Razvijanje radoznalosti u nastavi
21. Vežbanje u nastavi
22. Izvođenje vežbanja
23. Ponavljanje u nastavi
24. Proveravanje i vrednovanje u nastavi
25. Sistem didaktičkih principa
26. Spoljašnja organizacija školskog i nastavnog rada (školski prostor, razred, odeljenje)
27. Specifičnosti rada u nepodeljenoj školi
28. Ostali oblici školskog i nastavnog rada (dopunska nastava, dodatna nastava, izborna nastava, fakultativna nastava itd.)
29. Savremeni oblici organizacije nastave i učenja (druga polovina 19. i prva polovina 20. veka).
30. Nastavni sistemi – pojam i klasifikacija
31. Heuristička nastava - pojmovno određenje
32. Didaktička strategija heurističke nastave

33. Programirana nastava - pojmovno određenje
34. Didaktičko oblikovanje programirane nastave
35. Vrste programiranog materijala
36. Problemska nastava - pojmovno određenje
37. Problem i problemska situacija u problemskoj nastavi
38. Etape u rešavanju problema
39. Egzemplarna nastava - pojmovno određenje
40. Koraci u realizaciji egzemplarne nastave
41. Timska nastava
42. Individualizovana nastava - shvatanja i definicije
43. Diferencirana nastava - shvatanja i definicije
44. Individualne razlike među učenicima
45. Individualizacija i diferencijacija u nacrtima nekih školskih reformi u svetu
46. Oblici individualizacije nastavnog procesa
47. Modeli diferencirane nastave
48. Prednosti i nedostaci individualizovane nastave
49. Prednosti i nedostaci diferencirane nastave
50. Nastavne metode - pojam i klasifikacija
51. Metoda usmenog izlaganja
52. Metoda razgovora
53. Metoda ilustrativnih radova
54. Metoda demonstracije
55. Metoda praktičnih i laboratorijskih radova
56. Metoda pisanja
57. Metoda čitanja i rada na tekstu
58. Oblici rada u nastavi
59. Frontalni oblik rada u nastavi
60. Grupni oblik rada u nastavi
61. Artikulacija časa u grupnom obliku rada
62. Rad u parovima
63. Individualni oblik nastavnog rada
64. Pedagoška radionica
65. Osnovni dokimološki pojmovi (vrednovanje, praćenje, merenje, ocenjivanje)
66. Vrste ocenjivanja
67. Opisno ocenjivanje i opisne ocene
68. Faktori koji utiču na subjektivnost u ocenjivanju
69. Tehnike i instrumenti objektivnog vrednovanja
70. Vrste testova
71. Odlike testova
72. Tipovi zadataka na testu
73. Petminutno ispitivanje

74. Primena esej testa
75. Kriterijumi ocenjivanja
76. Kompleksno vrednovanja rezultata rada učenika
77. Nastavna sredstva-pojam i podela
78. Multimedijalna nastava
79. Planiranje nastave (sa posebnim osvrtom na tematsko planiranje)
80. Pripremanje nastavnika za nastavu
81. Udžbenik u savremenoj nastavi
82. Domaći rad učenika
83. Osposobljavanje učenika za samostalno učenje
84. Didaktičke kompetencije učitelja/nastavnika

Predmetni nastavnik:

Prof. dr Svetlana Španović

Sombor, 10.01.2011.